

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTO ĮSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos istorijos institutas (toliau – Institutas) yra valstybinis mokslinių tyrimų institutas, viešasis juridinis asmuo, vykdamas valstybei ir visuomenei svarbius ilgalaikius lituanistinius mokslinius tyrimus, socialinę ir kultūrinę jų plėtrą, turintis ypatingos nacionalinės svarbos statusą.

2. Instituto teisinė forma – biudžetinė įstaiga.

3. Instituto misija – įgyvendinti valstybinį lituanistikos tyrimų prioritetą, vykdamas lietuvių tautos, Lietuvos visuomenės ir valstybės, jos kultūros, ūkio, valstybingumo raidos mokslinius tyrimus, prisidedant prie pilietinės ir žinių visuomenės kūrimo, visuomenės istorinės kultūros ir kritinio diskurso formavimo, kultūrinės tapatybės ir paveldo išsaugojimo, Lietuvos istorijos, archeologijos ir etnologijos (antropologijos) mokslų raidos perspektyvų formavimo.

4. Instituto savininkė yra Lietuvos Respublika. Savininko teises ir pareigas, kiek tai nepriklauso išimtinai Lietuvos Respublikos Vyriausybės kompetencijai, įgyvendina Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos kompetencija nustatyta Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatyme, Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme ir juos įgyvendinančiuose teisės aktuose.

5. Instituto veikla grindžiama Lietuvos Respublikos Konstitucija, Mokslo ir studijų įstatymu, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais mokslinių tyrimų institutų veiklą, ir šiais įstatais.

6. Institutas turi antspaudą su Lietuvos valstybės herbu ir savo pavadinimu, taip pat sąskaitų finansų įstaigose ir valstybės išde. Instituto vieši pranešimai skelbiami Instituto interneto svetainėje www.istorija.lt, taip pat gali būti skelbiami Instituto socialinių tinklų paskyrose.

7. Instituto buveinė – Vilnius, Tiltų g. 17, LT-01101.

8. Institutas gali turėti savo vėliavą, emblemą ir kitus atributus.

II SKYRIUS INSTITUTO FUNKCIJOS, VEIKLOS TIKSLAI, MOKSLINIŲ TYRIMŲ KRYPTYS, VEIKLOS SRITIS IR RŪŠYS

9. Įgyvendindamas savo misiją, Institutas vykdo šias funkcijas:

9.1. atlieka aukšto lygio ilgalaikius valstybei ir visuomenei aktualius lituanistinius mokslinius tyrimus šiuose įstatuose nustatytoje mokslinės veiklos kryptyse ir skelbia jų rezultatus;

9.2. dalyvauja rengiant mokslininkus;

9.3. teikia ekspertines išvadas ir konsultacijas valstybės ir savivaldos institucijoms istorijos ir archeologijos bei etnologijos (antropologijos), istorinės atminties klausimais;

9.4. atlieka socialinės ir kultūrinės plėtros darbus, skleidžia mokslo žinias;

9.5. organizuoja mokslo ir šviečiamosios veiklos renginius;

9.6. kaupia istorinio, archeologinio ir etnografinio (antropologinio) pobūdžio šaltinius;

9.7. suteikia prieigą prie elektroninių išteklių, tradicinių archyvų, bibliotekos, skelbia mokslinių tyrimų rezultatus atvirosios prieigos būdais ir priemonėmis, kiek tai neprieštarauja asmens duomenų, intelektinės nuosavybės, profesinių, komercinių ar valstybės ir tarnybos paslapčių apsaugai, nacionalinio saugumo ir gynybos, taip pat teisėsaugos ir viešojo saugumo veiklą reglamentuojantiems teisės aktams arba mokslinių tyrimų užsakymų sutarčių sąlygoms.

10. Instituto veiklos tikslai:

10.1. vykdyti Lietuvos valstybės ir visuomenės tvariai raidai bei pasaulio lietuvių diasporos egzistencijai svarbius ilgalaikius mokslinius tyrimus Lietuvos istorijos ir archeologijos, etnologijos (antropologijos) srityse, siekiant prisidėti prie Lietuvos kultūros plėtros, valstybės ir jos piliečių tapatybės stiprinimo, brandžios istorinės kultūros, pilietinio sąmoningumo ir kritinio mąstymo formavimo, pasitikėjimo valstybe ir piliečių bendruomene ugdymo;

10.2. užtikrinti tarptautinio lygio kompetenciją istorijos ir archeologijos bei etnologijos (antropologijos) mokslų kryptyse vykdant fundamentinius ir taikomuosius Lietuvos valstybės, visuomenės ir lietuvių tautos priešistorės, istorijos, Lietuvos etninės kultūros, paveldo lituanistinius mokslinius tyrimus, socialinės ir kultūrinės plėtros darbus;

10.3. kaupti, sisteminti, saugoti, skaitmeninti, tirti ir skelbti istorinę, archeologinę ir etnografinę (antropologinę) medžiagą ir istorijos šaltinius, plėtoti skaitmeninę humanitariką;

10.4. rengti aukštos kvalifikacijos istorijos ir archeologijos, etnologijos (antropologijos) specialistus;

10.5. bendradarbiaujant su kitomis mokslo ir studijų institucijomis, skatinti tarpdalykinių ir tarpsritinių tyrimų plėtrą;

10.6. užtikrinti istorijos ir archeologijos, etnologijos (antropologijos) tyrimų integraciją į tarptautinę mokslinių tyrimų erdvę, dalyvauti tarptautinėse mokslinių tyrimų programose;

10.7. teikti ekspertinę nuomonę ir konsultacijas, metodinę pagalbą su Instituto mokslinės veiklos kryptimis susijusiais istorinės kultūros ir istorijos politikos klausimais valdžios institucijoms ir visuomenės atstovams;

10.8. plėtoti atvirąjį mokslą, skleisti mokslo žinias visuomenėje, prisidėti prie istorinio paveldo aktualizavimo ir permąstymo.

11. Instituto mokslinės veiklos kryptys:

11.1. Lietuvos visuomenės ir valstybės raidos iki XXI amžiaus pradžios (istorija, istoriografija, pagalbiniai istorijos mokslai ir kita) tyrimai;

11.2. Lietuvos archeologijos tyrimai;

11.3. Lietuvos etnologiniai ir antropologiniai tyrimai;

11.4. Lietuvos istorijos šaltinių (Lietuvos Metrikos ir kitų) tyrimas ir skelbimas.

12. Instituto veiklos sritis – humanitarinių mokslų srities lituanistiniai moksliniai tyrimai, socialinė ir kultūrinė plėtra.

13. Instituto veiklos rūšys pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių:

13.1. pagrindinė veiklos rūšis – humanitarinių mokslų tyrimai ir taikomoji veikla (kodas 72.20.10);

13.2. su pagrindine veikla susijusi mokslinė, techninė, profesinė ir kita veikla, būtina pagrindinei veiklai užtikrinti ir vykdyti (kitos veiklos rūšys):

13.2.1. aukštasis universitetinis mokymas (kodas 85.40.20);

13.2.2. knygų leidyba (kodas 58.11.00);

13.2.3. žurnalų ir periodinių leidinių leidyba (kodas 58.13.00);

13.2.4. knygų mažmeninė prekyba (kodas 47.61.00);

13.2.5. suvenyrų, dailiųjų rankdarbių ir religinių reikmenų specializuota mažmeninė prekyba (kodas 47.78.10);

13.2.6. techninis tikrinimas ir analizė (kodas 71.12.90);

13.2.7. bibliotekų veikla (kodas 91.11.00);

13.2.8. archyvų veikla (kodas 91.12.00).

III SKYRIUS INSTITUTO TEISĖS IR PAREIGOS

14. Instituto teises ir pareigas apibrėžia Mokslo ir studijų įstatymo 13 straipsnis, Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas, Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas, kiti įstatymai bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, reglamentuojantys valstybinių mokslinių tyrimų institutų ir biudžetinių įstaigų veiklą.

IV SKYRIUS

INSTITUTO VALDYMO ORGANAI IR JŲ KOMPETENCIJA, SUDARYMO (PRIĖMIMO, SKYRIMO) IR ATŠAUKIMO (ATLEIDIMO) TVARKA

15. Instituto valdymo organai pagal Mokslo ir studijų įstatymo 31 straipsnio 1 dalį yra Instituto mokslo taryba (toliau – Mokslo taryba) ir Instituto direktorius (toliau – Direktorius).

16. Mokslo taryba yra kolegialus valdymo organas. Mokslo taryba veikia pagal Mokslo ir studijų įstatymo 32 straipsnio 1 dalies ir šiais įstatais jai suteiktą kompetenciją ir atlieka šias funkcijas:

16.1. Direktorius teikimu svarsto ir tvirtina Instituto struktūrą ir jos pakeitimus, svarsto Direktorius pateiktus pasiūlymus dėl šių įstatų keitimo;

16.2. tvirtina kvalifikacinius mokslo darbuotojų pareigybių reikalavimus ir mokslo darbuotojų atestavimo ir konkursų pareigoms eiti organizavimo tvarkos aprašą;

16.3. Direktorius teikimu svarsto ir tvirtina Instituto mokslinę veiklą ir eksperimentinę plėtrą reglamentuojančius dokumentus;

16.4. tvirtina Instituto mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programas bei jų baigiamąsias ataskaitas;

16.5. svarsto Direktorius pateiktas metines Instituto veiklos ataskaitas ir vertina, kaip Institutas įgyvendina savo tikslus ir uždavinius;

16.6. svarsto ir teikia pasiūlymus dėl Instituto strateginio veiklos plano tobulinimo ir mokslinės veiklos kokybės užtikrinimo;

16.7. vertina atliktų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros rezultatus ir visos Instituto mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklos kokybę ir lygį;

16.8. svarsto ir teikia Direktoriumi pasiūlymus dėl Instituto asociacinių ryšių su mokslo ir studijų institucijomis, bendradarbiavimo su tarptautinėmis organizacijomis, kitais fiziniais ir juridiniais asmenimis, lituanistinių mokslinių tyrimų, socialinės ir kultūrinės veiklos;

16.9. rengia, svarsto ir teikia Direktoriumi tvirtinti Instituto Akademinės etikos kodeksą;

16.10. Direktorius teikimu arba savo iniciatyva sudaro nuolatines arba laikinąsias komisijas, susijusias su Instituto mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklos koordinavimu;

16.11. parengia ir tvirtina Instituto mokslininko emerito vardo suteikimo nuostatus, kuriuose numato emerito vardo suteikimo sąlygas, tvarką ir dalyvavimo Instituto mokslinėje veikloje garantijas;

16.12. priima sprendimą dėl asocijuoto mokslininko ir mokslininko emerito statuso suteikimo;

16.13. sprendžia kitus svarbius su Instituto moksliniais tyrimais ir eksperimentine plėtra susijusius klausimus.

17. Mokslo taryba sudaroma 5 (penkeriems) metams šiuose įstatuose nustatyta tvarka:

17.1. Mokslo tarybą sudaro 15 narių, iš kurių 5 nariai yra kitų įstaigų, įmonių ir organizacijų, suinteresuotų Instituto veiklos tikslų ir misijos įgyvendinimu, atstovai;

17.2. rinkimus į Mokslo tarybą skelbia ir organizuoja Direktorius pagal jo patvirtintą Mokslo tarybos rinkimų reglamentą. Informacija apie Mokslo tarybos rinkimus paskelbiama Instituto ir Lietuvos mokslo tarybos interneto svetainėse ir pranešama Instituto veiklos tikslų ir misijos įgyvendinimu suinteresuotoms įstaigoms, įmonėms ir organizacijoms ne vėliau kaip prieš 2 mėnesius iki rinkimų dienos;

17.3. kandidatus kelia Instituto mokslo darbuotojai, administracijos darbuotojai ir Instituto veiklos tikslų ir misijos įgyvendinimu suinteresuotos įstaigos, įmonės, organizacijos;

17.4. Mokslo tarybos nariu negali būti Instituto direktorius, direktoriaus pavaduotojai ir mokslinis sekretorius;

17.5. Mokslo tarybos narius renka Instituto mokslo darbuotojai slaptu balsavimu, į balsavimo biuletenius įtraukiami visi iškelti kandidatai: atskirai sudaromi Instituto iškeltų kandidatų ir Instituto veiklos tikslų ir misijos įgyvendinimu suinteresuotų įstaigų, įmonių ir organizacijų iškeltų kandidatų sąrašai.

18. Mokslo tarybos darbui vadovauja Mokslo tarybos pirmininkas, jo nesant – Mokslo tarybos pirmininko pavaduotojas, kurie renkami iš Mokslo tarybos narių slaptu balsavimu paprasta balsų

dauguma, dalyvaujant ne mažiau kaip 2/3 Mokslo tarybos narių. Tas pats asmuo Mokslo tarybos pirmininku gali būti renkamas ne daugiau kaip 2 (dviem) kadencijoms iš eilės. Mokslo tarybos sekretorius renkamas iš Mokslo tarybos pirmininko pasiūlytų kandidatų atviru balsavimu paprasta Mokslo tarybos narių balsų dauguma.

19. Mokslo tarybos veikla organizuojama pagal jos patvirtintą darbo reglamentą. Mokslo tarybos posėdžiai yra atviri, darbotvarkė skelbiama Instituto interneto svetainėje ne vėliau kaip prieš 5 (penkias) darbo dienas iki posėdžio. Mokslo tarybos posėdžiai laikomi teisėtais, jeigu juose dalyvauja ne mažiau kaip pusė visų Mokslo tarybos narių. Mokslo tarybai nutarus, posėdis gali būti uždaras. Direktorius ir Direktoriaus pavaduotojai turi teisę dalyvauti visuose Mokslo tarybos posėdžiuose. Apie šaukiamą Mokslo tarybos posėdį Mokslo tarybos nariai ir Direktorius informuojami elektroninio ryšio priemonėmis ne vėliau kaip prieš 5 (penkias) darbo dienas iki posėdžio. Šaukti posėdį turi teisę Mokslo tarybos pirmininkas, Direktorius arba ne mažiau kaip 1/3 Mokslo tarybos narių. Posėdžiui pirmininkauja Mokslo tarybos pirmininkas, jo nesant – jo pavaduotojas.

20. Mokslo tarybos nutarimai, išskyrus klausimus, šiuose įstatuose nurodytus kaip svarstomus Direktoriaus teikimu pagal šių įstatų 21 punktą, laikomi priimtais, jeigu už juos balsuoja daugiau kaip pusė visų posėdyje dalyvaujančių Mokslo tarybos narių. Balsams pasiskirsčius po lygiai, lemiamas Mokslo tarybos pirmininko balsas.

21. Direktoriaus teikiamus pasiūlymus klausimais, kuriems pagal šiuos įstatus reikia Mokslo tarybos pritarimo, Mokslo taryba turi teisę atmesti, jeigu daugiau kaip 1/2 visų Mokslo tarybos narių balsuoja prieš pasiūlymą.

22. Direktorius yra Instituto vienasmenis valdymo organas, kuris veikia jo vardu ir jam atstovauja. Direktorius viešo konkurso būdu paskiriamas į pareigas ir atleidžiamas iš jų švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka. Reikalavimai Direktoriaus pareigas siekiantiems eiti asmenims nustatyti Mokslo ir studijų įstatymo 33 straipsnio 4 dalyje.

23. Direktoriaus kadencijos trukmę ir galimų iš eilės kadencijų skaičių nustato Mokslo ir studijų įstatymo 33 straipsnio 5 dalis.

24. Direktoriaus funkcijos:

24.1. užtikrinti, kad Instituto veikla atitiktų Lietuvos Respublikos įstatymus, kitus teisės aktus bei šiuos įstatus, ir tinkamą bei savalaikį Mokslo tarybos priimtų sprendimų, numatytų šių įstatų 18 punkte, įgyvendinimą;

24.2. leisti įsakymus, atstovauti Institutui santykiuose su trečiaisiais asmenimis;

24.3. priimti į darbą ir atleisti iš darbo Instituto darbuotojus, skelbti darbuotojų atestavimą ir konkursus pareigoms, skirti asmenis į pareigas, atleisti iš jų vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodeksu ir jį įgyvendinančiais teisės aktais;

24.4. nustatyti Instituto darbuotojų darbo užmokestį teisės aktų nustatyta tvarka, skatinti darbuotojus, imtis priemonių paaiškėjus apie padarytus darbo pareigų pažeidimus, užtikrinti saugias darbo sąlygas;

24.5. teikti Mokslo tarybai svarstyti pasiūlymus dėl pagrindinių Instituto mokslinės veiklos krypčių, Instituto struktūros, šių įstatų keitimo;

24.6. organizuoti Instituto strateginio veiklos plano, metinių Instituto veiklos ataskaitų, kitų dokumentų rengimą ar juos rengti, įvertinus Mokslo tarybos pasiūlymus dėl šių dokumentų, juos tvirtinti ir prireikus tikslinti;

24.7. organizuoti Instituto veiklos savianalizę ir prireikus inicijuoti Instituto veiklos ekspertinį vertinimą;

24.8. Mokslo tarybai pritarus teikti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai pasiūlymus dėl šių įstatų keitimo;

24.9. atsakyti už Instituto finansinę veiklą, tinkamą turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo;

24.10. tvirtinti Instituto pajamų ir išlaidų sąmatą, jos vykdymo apyskaitą;

24.11. tvirtinti Instituto Akademinės etikos kodeksą;

24.12. tvirtinti Instituto vėliavos, emblemos, logotipo ir kitų atributų nuostatus;

24.13. atlikti kitas Biudžetinių įstaigų įstatymo 11 straipsnyje ir kituose teisės aktuose įstaigos vadovui nustatytas funkcijas.

25. Dalį savo teisių ir pareigų, jeigu tai nepriklauso išimtinai Direktorius kompetencijai, Direktorius įsakymu gali pavesti atlikti savo pavaduotojams ir kitiems Instituto darbuotojams.

V SKYRIUS

INSTITUTO AKADEMINĖ BENDRUOMENĖ, DARBUOTOJAI, JŲ TEISĖS, PAREIGOS IR ATSAKOMYBĖ

26. Instituto akademinę bendruomenę sudaro mokslo darbuotojai, kiti darbuotojai, tiesiogiai dalyvaujantys mokslo veikloje, mokslininkai emeritai, doktorantai.

27. Instituto personalą sudaro mokslo darbuotojai, administracija ir kiti darbuotojai.

28. Mokslo darbuotojų pareigybės yra šios: vyriausiasis mokslo darbuotojas, vyresnysis mokslo darbuotojas, mokslo darbuotojas, mokslininkas stažuotojas, jaunesnysis mokslo darbuotojas.

29. Už ypatingus nuopelnus mokslui, aktyviai dirbusiam mokslinį darbą ir rengusiam mokslinius Institute, įstatymuose nustatytą pensinio amžiaus ribą pasiekusiam ir su Institutu sudarytą darbo sutartį nutraukiančiam vyriausiajam mokslo darbuotojui gali būti suteiktas Instituto mokslininko emerito vardas, kurį suteikia Mokslo taryba.

30. Mokslininko emerito vardo suteikimo sąlygos, tvarka ir dalyvavimo Instituto mokslinėje ir kitoje veikloje garantijos, mokslinių ryšių su Institutu palaikymo sąlygos bei mokslininko emerito mėnesinės išmokos mokėjimo tvarka nustatomos Mokslininko emerito vardo suteikimo nuostatuose.

31. Mokslininkas emeritas turi teisę dalyvauti Instituto mokslinėje ir kitoje veikloje. Mokslininkui emeritui iš Instituto lėšų gali būti mokama Direktorius teikimu Mokslo tarybos nustatyto dydžio mokslininko emerito mėnesinė išmoka.

32. Akademinės bendruomenės nariams laiduojama akademinė laisvė, kaip nurodyta Mokslo ir studijų įstatymo 60 straipsnio 2 dalyje.

33. Akademinėi bendruomenei taip pat laiduojamos teisės, nustatytos Mokslo ir studijų įstatymo 60 straipsnio 3 dalyje.

34. Akademinė bendruomenė savo veikloje vadovaujasi Instituto Akademinės etikos kodeksu.

35. Mokslinės veiklos kokybei užtikrinti Institutas gali kviešti kitų mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojus, atitinkančius pirmaujančiojo ar pripažinto tyrėjo karjeros pakopos reikalavimus dirbti pagal terminuotą darbo sutartį ne ilgesniam kaip 2 (dvejų) metų laikotarpiui. Šiems darbuotojams suteikiamas kviestinio mokslo darbuotojo statusas.

36. Institute pagal neterminuotą darbo sutartį dirbusiam mokslininkui, palaikančiam su juo mokslinius ryšius – rengiančiam su Instituto darbuotojais bendras mokslines publikacijas, vykančiam su jais bendrus mokslinius tyrimus, eksperimentinės plėtros projektus, konsultuojančiam juos mokslo klausimais ar panašiai, Mokslo tarybos sprendimu gali būti suteikiamas asocijuotojo mokslininko statusas. Asocijuotasis mokslininkas gali grįžti į ankstesnes eitas pareigas Institute dirbti pagal neterminuotą darbo sutartį, jeigu tam pritaria Mokslo taryba ir asocijuotojo mokslininko veikla atlikus neeilinę atestaciją įvertinama teigiamai.

37. Instituto personalui taikomos teisės ir pareigos nustatytos Mokslo ir studijų įstatymo 71 straipsnyje.

38. Akademinės bendruomenės nariai ir kiti asmenys už akademinės etikos pažeidimus atsako Mokslo ir studijų įstatymo 71 straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka.

VI SKYRIUS

INSTITUTO LĖŠŲ ŠALTINIAI, TURTO IR LĖŠŲ NAUDOJIMAS

39. Institutas jam perduotą valstybės turtą valdo, naudoja ir juo disponuoja patikėjimo teise teisės aktų, reglamentuojančių turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo, nustatyta tvarka ir sąlygomis.

40. Instituto lėšų šaltiniai nurodyti Mokslo ir studijų įstatymo 74 straipsnio 1 dalyje.

41. Visas lėšas Institutas planuoja ir naudoja teisės aktų, reglamentuojančių lėšų planavimą ir naudojimą, nustatyta tvarka.

42. Instituto veiklos ir finansų kontrolę vykdo valstybės įgalios institucijos ir įstaigos pagal Mokslo ir studijų įstatymo 85 straipsnio 5 dalį.

VII SKYRIUS ĮSTATŲ KEITIMAS

43. Šių įstatų pakeitimus gali inicijuoti Instituto valdymo organai, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Vyriausybė.

44. Vyriausybei šių įstatų pakeitimo projektą teikia Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.
